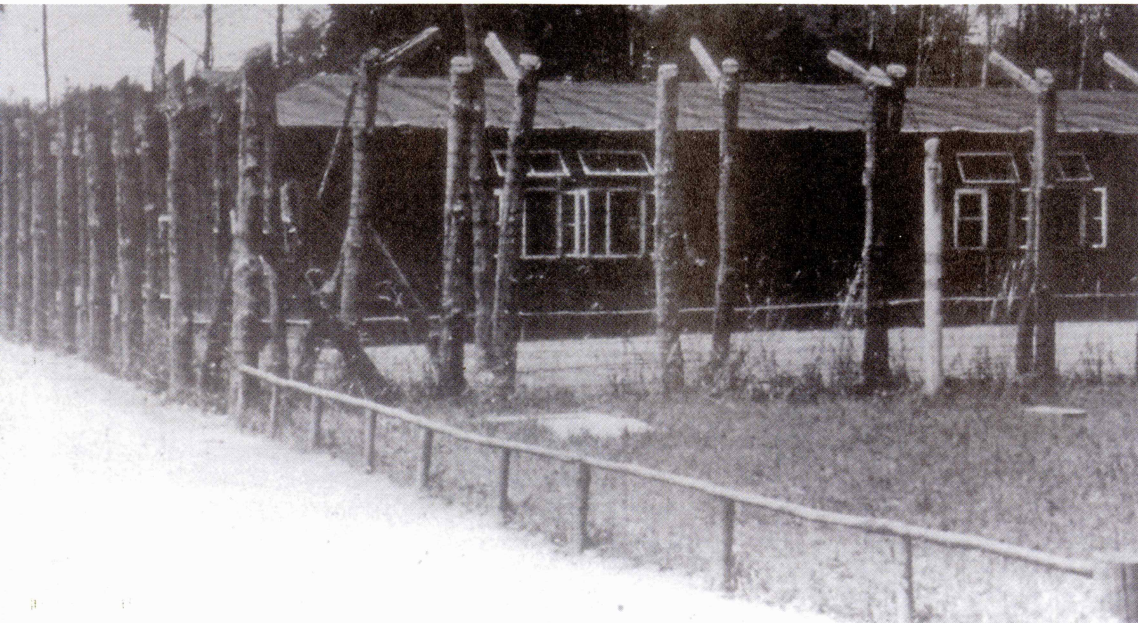

Taborišča še leta 1967

Petra Janša, foto: arhiv Demokracije

V Sloveniji je Ozna po koncu druge svetovne vojne po nalogu slovenske partije ustanovila koncentracijska taborišča, podobna nacističnim. V njih so bili nastanjeni in umirali tako osemdesetletni starci kot dojenčki.

Koncentracijsko in delovno taborišče Strnišče pri Ptujju

Dejstva, ki jih je ob predstavitvi publikacije Dokumenti in pričevanja o povojnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji prejšnji teden navedel njen urednik ter vodja sektorja za popravilo krivic in narodno spravo pri ministrstvu za pravosodje Milko Mikola, so skrb vzbujajoča. Publikacija, gre za zbirko okoli 40 dokumentov in 70 pričevanj, sledi izdaji publikacije o povojnih delovnih taboriščih, ki jo je sektor za popravilo krivic pripravil lani. Kot je dejal Mikola, zgodovinarji in pravniki vse do danes niso govorili o koncentracijskih taboriščih, čeprav je šlo prav za to. Gradiva so ohranjena le v fragmentih, saj so jih oznovci uničevali, zato pa so redki ohranjeni dokumenti toliko zgovornejši.

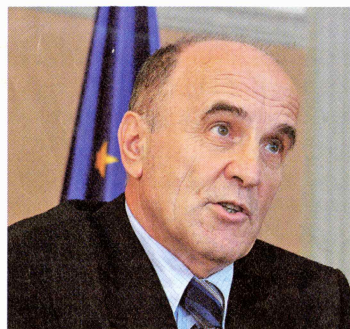
Razkriti dokument Koncentracijska taborišča, ta so bila treh vrst: za pripadnike nemške narodnosti in »nemčurje«, za slovenske Madžare ter za domobranci in njihove bližnje, ki so jih Jugo-

slaviji vrnil Angleži, so v Sloveniji odpravili do oktobra 1945, kar je bistveno prej kot drugod po Jugoslaviji. Razlog za to je bil po mnenju Mikole, da je bila Slovenija bolj na očeh Zahoda. Sam Mitja Ribičič je po besedah Mikole oktobra 1945 priznal, »da so taborišča v Sloveniji odpravili zato, ker je bila reakcija prehuda«.

Vendar je Milko Mikola razkril tudi dokument, v katerem je republiški sekretariat za pravosodje leta 1967 naročil pripravo študije o tem, kje organizirati koncentracijska taborišča, če bi nastopile izredne razmere. Služba državne

varnosti je imela za tak primer pripravljen seznam okoli tisoč ljudi, ki bi jih nemudoma internirali. Pojasnil je, da so na omenjeni dokument naleteli med nerazvrščenimi in neevidentiranimi dokumenti, ki so ležali v kletnih prostorih pravosodnega ministrstva. Iz slednjega izhaja, da so komunistične oblasti razmišljale o vnovični ustanovitvi koncentracijskih taborišč, če bi nastopile izredne, t. j. vojne razmere.

V tem primeru je imela Služba državne varnosti (SDV), naslednica Udbe, pripravljen seznam okrog tisoč oseb, ki bi jih morali »iz političnih razlogov« nemudoma internirati, med njimi približno sto žensk. Poimenskega seznama, kdo so bili ti ljudje, na ministrstvu niso našli, vendar je Mikola dejal, da

Dr. Milko Mikola je razkril, da je SDV, naslednica Udbe, imela pripravljen seznam okrog tisoč oseb, ki bi jih morali »iz političnih razlogov« nemudoma internirati.

je šlo verjetno za najbolj izpostavljene informbirojevce.

Šifra Krim Omenjeni dokument je nastal v času zaostrovanja razmer na Češkoslovaškem, ko so zvezne oblasti ocenjevale intervencijo sil Varšavskega pakta tudi na Jugoslavijo kot resno grožnjo. V tem času je bilo po mnenju Mikole najverjetneje uničenega največ gradiva o povojnih pobojih in koncentracijskih taboriščih. Dodal je, da je po navedbah nekaterih dobro obveščenih posameznikov obstajal celo »spisek 400 ljudi, ki bi v okviru akcije s šifro Krim bili predvideni za takojšnjo likvidacijo v slučaju na stopa izrednih razmer«.

V dokumentu z oznako strogo zaupno je sekretariat za pravosodje, ki se je po zveznem navodilu lotil priprave načrta o izvrševanju kazenskih sankcij v času vojne, iskal možnosti, kako naj uprava javne varnosti »organizira posebne ustanove – logore za osebe, katere bodo po posebnih predpisih izolirane«. Upravi javne varnosti so predlagali, naj »določi komisijo, ki bo našla primeren kraj za lokacijo taborišča za zapornike«. Kot piše v dokumentu, SDV »predvideva, da bi bilo treba v SR Sloveniji internirati iz političnih razlogov okrog tisoč oseb«, od tega 10 odstotkov žensk. Interniranje bi morali po ocenah službe razdeliti na tri ali štiri taborišča, od katerih bi bilo eno namenjeno ženskam.

Od morebitnih lokacij so za severno Slovenijo predvidevali uporabo območja Zgornje Savinjske doline (Gornji grad, Mozirje) ali vzhodnega Kozjanskega. Za severozahodno Slovenijo bi prišlo v poštev območje Škofje-loškega hribovja, za osrednji del Slovenije pa desni breg Krke južno od Novega mesta z zaledjem proti Gorjancem. ■